

Oceny sytuacji Kościoła katolickiego w Polsce

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W ostatnich miesiącach Kościół katolicki w Polsce spotyka się ze zdecydowaną krytyką. Duża część społeczeństwa uważa, że niewłaściwie reagował na ujawnione przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci przez osoby duchowne¹. Powoduje to pogorszenie ogólnych ocen działalności Kościoła. W lipcowym badaniu² sprawdziliśmy, jak ten kryzys wizerunkowy wpłynął na postrzeganie Kościoła katolickiego oraz jego głównych problemów.

OCENA DZIAŁALNOŚCI I SYTUACJI KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

W ostatnich miesiącach obserwujemy pogorszenie się **ocen działalności Kościoła katolickiego**³, które zapewne można łączyć z ujawnieniem przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci przez księży.

TABELA 1

Oceny działalności Kościoła rzymsko-katolickiego	Wskazania respondentów według terminów badań																		Zmiany VI – VII '19		
	2012		2013			2014			2015			2016		2017		2018		2019			
	IX	III	VI	IX	III	IX	X	II	III	IX	III	IX	III	IX	III	IX	III	V		VI	VII
	w procentach																				
Dobra	60	57	59	56	62	57	58	62	55	53	55	55	52	61	54	55	57	48	53	48	-5
Zła	29	29	28	32	29	34	27	28	32	33	32	31	35	29	32	33	32	40	34	38	+4

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Oceny sytuacji Kościoła katolickiego w Europie i na świecie są obecnie zbliżone do tych notowanych w drugiej połowie 2018 roku, a wyraźnie gorsze niż wcześniej (w 2014 i 2015 roku). Wśród badanych przeważają opinie negatywne. Obecnie połowa (50%) badanych twierdzi, że sytuacja Kościoła europejskiego jest zła; za dobrą uważa ją nieco ponad jedna trzecia (36%) ankietowanych. Minimalnie

¹ Zob. komunikat CBOS „Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży”, lipiec 2019 (oprac. A. Głowacki).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (350) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 4–11 lipca 2019 roku na liczącej 1077 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ Więcej na ten temat w komunikacie CBOS „Oceny działalności parlamentu, prezydenta i Kościoła rzymskokatolickiego”, lipiec 2019 (oprac. M. Feliksiak).

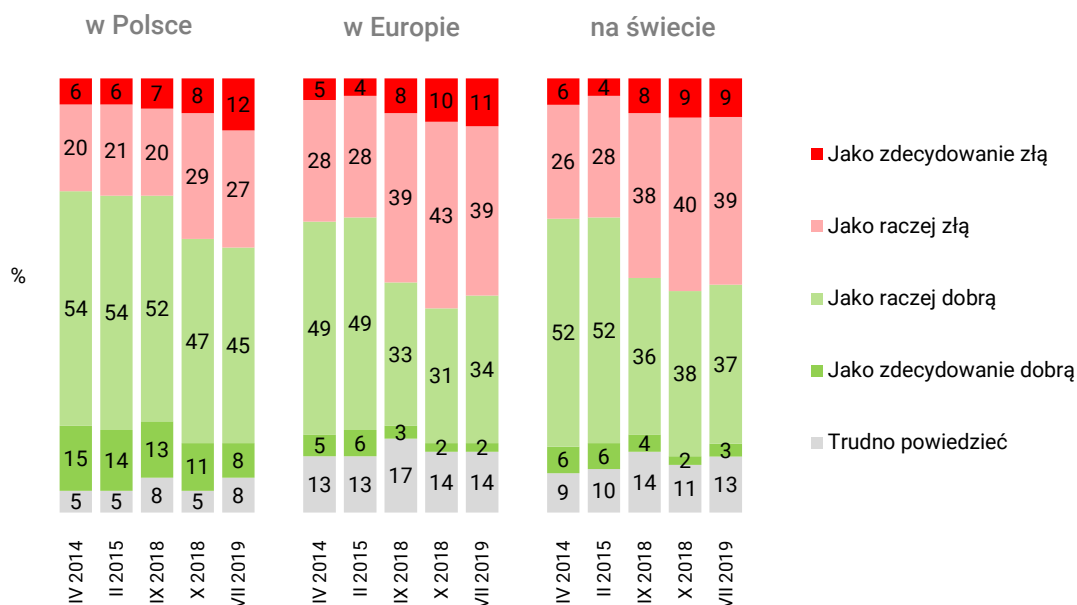
lepiej oceniana jest sytuacja katolicyzmu na świecie: 48% respondentów uznaje ją za złą, a 40% – za dobrą.

Nieco gorsze niż we wcześniejszych pomiarach są także **oceny sytuacji Kościoła w Polsce**. Wciąż jednak jego sytuacja oceniana jest jako lepsza niż w Europie i na świecie. W lipcowym badaniu nieco ponad połowa (53%) respondentów stwierdziła, że jest ona dobra. Prawie dwóch na pięciu ankietowanych (39%) uznaje ją za złą.

To wynik nieco słabszy niż w ostatnim pomiarze z października ubiegłego roku. Trzeba przy tym pamiętać, że wtedy także notowania Kościoła spadły (ze względu na premierę głośnego filmu „Kler” w reżyserii Wojciecha Smarzowskiego). W porównaniu z pomiarami z września 2018 roku, a także wcześniejszymi (z lat 2014 i 2015) spadek jest wyraźniejszy.

CBOS

RYS. 1. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) aktualną sytuację Kościoła katolickiego:

Warto zwrócić uwagę na powiązanie opinii w tej kwestii z cechami społeczno-demograficznymi badanych. W przypadku odpowiedzi na wszystkie trzy pytania widoczny jest wpływ wykształcenia: im wyższe, tym częściej respondenci źle oceniają sytuację Kościoła. Co zrozumiałe, istotna jest także częstotliwość uczestnictwa w praktykach religijnych: im większa, tym częściej badani są skłonni oceniać sytuację Kościoła jako dobrą (zob. tabele aneksowe 1–3). Co jednak interesujące, branie udziału w praktykach religijnych w znacznie większym stopniu różnicuje oceny sytuacji Kościoła w Polsce niż w Europie i na świecie.

W przypadku oceny sytuacji Kościoła w Polsce można także zauważyć wyraźne powiązanie opinii z deklarowanymi poglądami politycznymi. Badani o poglądach prawicowych znacznie częściej dobrze oceniają sytuację polskiego Kościoła niż respondenci deklarujący światopogląd lewicowy oraz

centrowy (zob. tabelę aneksową 3). W wymiarze europejskim i światowym ta zależność jest znacznie słabsza.

Interesujące wyniki dają także spojrzenie na zależność między oceną działalności Kościoła a oceną jego sytuacji. Ankietowani, którzy źle oceniają działalność Kościoła katolickiego, nie różnią się znacząco w ocenach jego sytuacji na każdym z trzech poziomów: nieco ponad jedna piąta (22-23%) z nich ocenia ją dobrze, a zdecydowana większość (66-73%) – źle. Z kolei ci badani, którzy dobrze wypowiadają się o działalności Kościoła, wyraźnie częściej dobrze oceniają jego sytuację w Polsce (84%) niż w Europie (51%) i na świecie (57%).

TABELA 2

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) aktualną sytuację Kościoła katolickiego:		Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność Kościoła rzymskokatolickiego?		
		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
		procent w kolumnach		
– na świecie	jako dobrą	57	23	28
	jako złą	35	66	40
	Trudno powiedzieć	9	11	32
– w Europie	jako dobrą	51	22	25
	jako złą	38	70	40
	Trudno powiedzieć	12	9	36
– w Polsce	jako dobrą	84	22	37
	jako złą	13	73	33
	Trudno powiedzieć	3	5	29

GŁÓWNE PROBLEMY KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W POLSCE

Badanych zapytaliśmy także, jakie ich zdaniem są obecnie najpoważniejsze problemy Kościoła w Polsce. Ponad połowa (60%) respondentów twierdzi, że należy do nich pedofilia osób duchownych. Warto jednak zauważyć, że także w sierpniu 2013 roku (gdy zadaliśmy identycznie brzmiące pytanie) była to najczęściej wskazywana odpowiedź.

W porównaniu z wcześniejszym pomiarem istotnie (o 9 punktów procentowych) wzrosła także częstotliwość wskazywania odpowiedzi odwołujących się do zaangażowania Kościoła w politykę (obecnie 37%). Podobnie jak przed sześcioma laty jest to druga najczęściej wybierana odpowiedź.

Na kolejnych miejscach znalazły się: kwestia odchodzenia wiernych z Kościoła (29%), homoseksualizm osób duchownych (20%), dawanie wyrazu sympatiom politycznym w trakcie kazań (20%), zbyt wysokie opłaty pobierane przy okazji sakramentów (19%), zbyt wystawne życie duchownych (18%) oraz nieprzestrzeganie celibatu (15%). Pozostałe odpowiedzi wskazywane były przez mniej niż jedną dziesiątą badanych.

Poza wspomnianymi już zmianami warto zwrócić uwagę także na spadek częstości odpowiedzi wskazujących na zbyt wysoki poziom życia osób duchownych (o 5 punktów procentowych w stosunku do sierpnia 2013 roku), ich homoseksualizm (o 9 punktów) oraz alkoholizm (aż o 12 punktów) jako głównych problemów Kościoła w Polsce.

TABELA 3

Z jakimi problemami, Pana(i) zdaniem, boryka się Kościół katolicki w Polsce?	VIII 2013	VII 2019
	w procentach	
Pedofilia osób duchownych/księży	43	60
Angażowanie się Kościoła w politykę	28	37
Odchodzenie wiernych z Kościoła, spadek religijności	26	29
Homoseksualizm osób duchownych/księży	29	20
Wyrażanie przez księży swoich sympatii politycznych w trakcie kazań	16	20
Za wysokie opłaty pobierane przy okazji sakramentów	22	19
Za wysoki poziom życia osób duchownych/księży	23	18
Nieprzestrzeganie celibatu przez osoby duchowne/księży	18	15
Alkoholizm osób duchownych/księży	19	7
Konflikty i podziały wśród duchowieństwa	10	7
Nieprzychylność większości mediów wobec Kościoła	6	6
Brak demokracji wewnątrz Kościoła	5	4
Niskie dochody niektórych parafii	5	3
Niedofinansowanie Kościoła	3	2
Niedostateczne angażowanie się osób świeckich w aktywności parafii	4	2
Żaden nie jest poważnym problemem	4	2
Trudno powiedzieć	5	4

Wyniki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać od jednej do trzech odpowiedzi

Różnice opinii między badanymi dobrze i źle oceniającymi działalność Kościoła katolickiego dotyczą przede wszystkim kwestii zaangażowania Kościoła w politykę. Jako jeden z głównych problemów wskazuje je około jednej czwartej (26%) badanych dobrze oceniających działalność Kościoła i ponad połowa (55%) oceniających ją źle. Mniej wyraźne – ale także zauważalne – jest to w przypadku problemu wyrażania przez księży swoich sympatii w politycznych w trakcie kazań (odpowiednio 16% i 26%).

TABELA 4

Z jakimi problemami, Pana(i) zdaniem, boryka się Kościół katolicki w Polsce?	Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność Kościoła rzymskokatolickiego?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Pedofilia osób duchownych/księży	56	68	59
Angażowanie się Kościoła w politykę	26	55	30
Odchodzenie wiernych z Kościoła, spadek religijności	28	30	31
Wyrażanie przez księży swoich sympatii politycznych w trakcie kazań	16	26	19
Za wysoki poziom życia osób duchownych/księży	15	23	16
Homoseksualizm osób duchownych/księży	19	21	24
Za wysokie opłaty pobierane przy okazji sakramentów	19	19	20
Nieprzestrzeganie celibatu przez osoby duchowne/księży	15	16	14
Alkoholizm osób duchownych/księży	6	8	10
Konflikty i podziały wśród duchowieństwa	10	6	3
Brak demokracji wewnątrz Kościoła	3	5	4
Niedofinansowanie Kościoła	4	1	1
Niedostateczne angażowanie się osób świeckich w aktywności parafii	4	1	1
Nieprzychylność większości mediów wobec Kościoła	11	1	3
Niskie dochody niektórych parafii	5	0	0
Żaden nie jest poważnym problemem	4	1	0
Trudno powiedzieć	4	1	10
Odmowa odpowiedzi	1	0	1

Wyniki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać od jednej do trzech odpowiedzi

Pytaliśmy również o to, które z tych problemów widoczne są także na poziomie lokalnym – w parafiach respondentów. Badani najczęściej twierdzili, że żaden z nich nie dotyczy ich lokalnego Kościoła (35%). Jeśli wskazywali któryś z problemów jako dotyczący ich parafii, najczęściej były to odchodzenie wiernych z Kościoła (16%) oraz zbyt wysokie opłaty pobierane przy okazji sakramentów (13%).

TABELA 5

A czy któreś z tych problemów dotyczą Pana(i) parafii? Jeśli tak, to które?	VIII 2013*	VII 2019
	w procentach	
Odchodzenie wiernych z Kościoła, spadek religijności	16	16
Za wysokie opłaty pobierane przy okazji sakramentów	18	13
Za wysoki poziom życia osób duchownych/księży	10	7
Angażowanie się Kościoła w politykę	8	7
Wyrażanie przez księży swoich sympatii politycznych w trakcie kazań	7	5
Niskie dochody parafii	6	4
Nieprzestrzeganie celibatu przez osoby duchowne/księży	4	3
Niedostateczne angażowanie się osób świeckich w aktywności parafii	6	3
Alkoholizm osób duchownych/księży	3	2
Niedofinansowanie Kościoła	4	2
Brak demokracji wewnątrz Kościoła	2	2
Konflikty i podziały wśród duchowieństwa	3	2
Pedofilia osób duchownych/księży	1	1
Homoseksualizm osób duchownych/księży	2	1
Nieprzychylność większości mediów wobec Kościoła	2	1
Żaden nie jest poważnym problemem	5	6
Żaden z tych problemów nie dotyczy mojej parafii	37	35
Trudno powiedzieć	13	14
Nie należę do żadnej parafii katolickiej		6

Wyniki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać od jednej do trzech odpowiedzi

* Wyniki z obecnego badania i badania z sierpnia 2013 nie są w pełni porównywalne ze względu na różne listy odpowiedzi (w tegorocznym pomiarze dodano odpowiedź „Nie należę do żadnej parafii katolickiej”)

Pomimo obserwowanego w ostatnich miesiącach spadku notowań Kościoła katolickiego wśród badanych wciąż przeważa opinia, że jego sytuacja w Polsce jest dobra. Można więc powiedzieć, że – w opinii respondentów – wydarzenia ostatnich miesięcy nie zmieniły znacząco pozycji instytucjonalnej Kościoła w Polsce.

Jako główne problemy, z którymi boryka się polski Kościół, wskazywane są przypadki pedofilii wśród księży oraz angażowanie się w politykę. Wydaje się jednak, że dotyczy to przede wszystkim instytucji jako całości, na poziomie krajowym: znaczna część respondentów nie wskazuje żadnych problemów własnych parafii. Relatywnie najczęściej pojawiają się w tym kontekście odpływ wiernych, a także zbyt wygórowane opłaty pobierane przy okazji sakramentów.

Opracował

Antoni Głowacki